

Nieuwsbrief KOG

nummer 4 | najaar 2014

Jeugdzorg? Zo kan het ook!

Interview met Evelina Wispelaere en Marrit Engelsman

Evelina en Marrit zijn beiden jaren werkzaam geweest als gezinsvoogd bij BJZ Amsterdam, maar konden zich niet vinden in de werkwijze en hebben ontslag genomen.

Evelina heeft het daarna nogmaals geprobeerd bij BJZ Brabant, BJZ Leiden en BJZ Haaglanden met hetzelfde gevolg.

De problemen waar ze tegen aan liepen:

- Conclusies niet gebaseerd op waarheid, BJZ doet niet aan waarheidsvinding werd veel geroepen.
- Wanneer aan de voorwaarden voor een ots niet wordt voldaan, dan maar wat aandikken. De vorm van een rapport was belangrijker dan de inhoud.
- De gezinsvoogden denken te veel in hokjes; "zoals wij het doen is het goed en anders mag niet". Maar wanneer ouders een andere wijze van leven hebben, impliceert dit niet dat het slechte ouders zijn.
- Met de vele immigranten kom je al gauw in aanraking met andere culturen, met andere gewoonten en manieren om zich te uiten. Een ouder die druk praat, gesticuleert, krijgt direct het stigma van agressief, terwijl dat in het thuisland de normale wijze van communiceren is.
- Om een nog slechter imago te voorkomen nooit fouten toegeven, en plannen uitvoeren zelfs als ondertussen duidelijk is geworden dat die niet in het voordeel van het kind werken.
- Zelfs bij het kleinste ding moet er een deskundige komen en krijgt het kind een etiket opgeplakt, waarna er gevraagde of ongewenste

"hulp" moet worden ingezet. Uiteraard met bijbehorend PGB.

- Naar de mening van het kind of de ouders werd niet gevraagd.
- Een doorn in het oog is de wildgroei aan zorgboerderijen, waar tegenwoordig geen koeien worden gehouden, maar vaak onbekwame mensen kinderen houden en zo in hun levensonderhoud voorzien. De eerste vraag bij verzoek van plaatsing door een gezinsvoogd is ook vaak: "hoe hoog is het PGB?" en daar hangt dan de plaatsing van af, zonder dat er naar het kind gevraagd wordt.
  - Na de wetswijziging van 1994 waarin beide ouders gezag behielden na een echtscheiding, kwamen de vechtscheidingen. Waarin de ene ouder door dwars te liggen het leven van de ander en de kinderen volledig kon verwoesten.
  - Had voor die tijd de ouder die de kinderen niet verzorgde geen enkel recht, ook niet op omgang, toen kwam er een volledige ommekeer, beide ouders moesten en zouden omgang hebben. Wat het kind wil of goed voor het kind is, wordt hierbij volledig over het hoofd gezien (bv vader in de gevangenis wegens moord op moeder of pedofilie, maakt niet uit,

kind moet met dwang naar vader). En wanneer een ouder niet meewerkt of bezwaren maakt, dan sancties, uhp. Weer kijkt men totaal niet naar het kind en negeert dat het erg is voor een kind om een ouder niet meer te zien, maar nog erger om beide ouders kwijt te zijn.

- De medewerkers van de Bijz's worden niet gescreend op hun eigen jeugdervaringen, terwijl men toch zo benieuwd is naar de hele familie van ouders, want het mishandelde kind wordt waarschijnlijk zelf mishandelaar. Dat een gezinsvoogd zelf nog een hele mand appels te schillen zou hebben met zijn/haar ouders waardoor zijn/haar kijk op ouders bepaald kan worden, wil BJZ niet weten. Wat BJZ wel wil, is medewerkers die intern niet te veel problemen maken met een andere visie of iets dergelijks. Volgzaam types, dat is fijn om mee te werken. Ouders zouden juist willen dat daar wel aandacht voor was, daar het de zienswijze kan beïnvloeden.

- De interne opleiding is weinig inhoudelijk. Het wordt als methode gepresenteerd, waarna je geen andere visie mag hebben of kritisch mag zijn.
- De gezinsvoogd leert daar vooral hoe om te gaan met agressie, hoe een moeilijk gesprek te voeren en meer van dat soort technieken. Ook hoe je rapportages schrijft volgens deze methode. Gezinsvoogden en hun superieuren vergaderen elke week, maar zelfreflectie is er niet bij. Het is elkaar versterkend groepsgedrag.

Evelina vertrok naar Schotland en ging daar bij de kinderbescherming werken en wat een verschil!

Jeugdzorg in onze vorm bestaat daar niet, er is kinderbescherming en hulpverlening. De jeugdhulpverlening is bij de gemeente ondergebracht.

Mensen die daar werken zijn gescreend en geregistreerd. Raad voor de kindbescherming bestaat niet, ook het beroep gedragsdeskundige is niet bekend.

Wanneer de werker een rapport uitbrengt wordt dit op waarheid getoetst! Er wordt gekeken wat de problemen zijn en hoe die op te lossen. De jeugdhulpverlener ondersteunt de ouders het beoogde doel te behalen. Het probleem waardoor men in aanraking met jeugdhulp is gekomen moet worden opgelost en dan kan het dossier gesloten worden. Niet gaan zoeken of er misschien toch nog iets anders is waar hulp voor nodig zou kunnen zijn. Medicatie is er minder, is een kind druk of juist stil. Wel dat kan, waarom moeten er dan medicijnen voorgeschreven worden, wat

Stichting Kinderen-Ouders-Grootouders is een stichting door en voor gewone ouders en grootouders in contact met jeugdzorg. Ouders weten soms niet wat zij kunnen verwachten en hoe zij zich moeten opstellen. KOG wil deze ouders ondersteunen en adviseren. Daarvoor is er de website www.stichtingkog.info en de mogelijkheid met de contactpersonen te bellen of te mailen. De contactpersonen zijn geen advocaat, maar zij adviseren vanuit hun kennis van de praktijk van jeugdzorg. Vereniging KOG, opgericht in 1990, is in 2003 omgezet in stichting KOG. Secretariaat Koninginneweg 90, 2012 GR Haarlem, tel. 0235321223, kog@upcmail.nl www.stichtingkog.info ISSN 2215-0544

(in de toekomst) nadelige bijwerkingen voor het kind kan hebben.

Mocht het echt thuis niet gaan dan wordt er eerst naar het netwerk gekeken. Kan het kind daar geplaatst worden, dan heeft dat altijd de voorkeur.

Komt er een rechtszaak dan wordt altijd het kind gehoord. Ook jonge kinderen worden gehoord. Dat is mogelijk als het gesprek vak-kundig wordt gevoerd.

Mocht de gezinsvoogd een uhp nodig vinden, wordt er een jury bijeen geroepen (van gewone mensen, niet verwant aan jhv) die moet beoordelen of het echt

nodig is. De ouders worden gehoord en de juryleden stellen kritische vragen en overleggen onderling. De juryleden moeten er alle mee instemmen, anders geen uhp.

Resultaat: ouders die hulp durven vragen, zonder bang te zijn voor de gevolgen.

Ada Busman
Truus Barendse

Scottish Children's Reporter Administration (SCRA)

(Schotse instelling voor kinder- en gezinsbegeleiding) De Kinder Hoorzitting Methode is het zorg- en rechtstelsel voor de kinderen en jongeren van Schotland. Een fundamenteel beginsel is dat kinderen die overtredingen plegen en kinderen die zorg en bescherming nodig hebben, volgens dezelfde methode worden behandeld (want dat zijn vaak dezelfde kinderen).

De spil van de methode is de kinderrapporteur die voortkomt uit de plaatselijke gemeenschap. Kinderen en jongeren worden verwezen naar de rapporteur door allerlei instellingen, zoals politie, maatschappelijk werk, school en gezondheidszorg. Ze worden doorverwezen omdat bepaalde kanten van hun leven, aanleiding geven tot bezorgdheid.

De SCRA-website met meer informatie:
<http://www.scra.gov.uk/home/index.cfm>

De transitie

Het verloop ervan en wat u kunt doen om de jeugdzorg echt te verbeteren.

Op 18 februari van dit jaar is de nieuwe jeugdwet aangenomen door de Eerste Kamer. Doel van deze wet is de jeugdhulp te decentraliseren en daardoor een beter stelsel voor de jeugd te creëren. Per 1 januari 2015 zullen alle jeugdzorgtaken door de gemeenten worden uitgevoerd. Dat dit in eerste instantie een bezuinigingsmaatregel is, behoeft geen betoog. Echter er wordt ook beoogd effectievere jeugdzorg te kunnen aanbieden. Immers op dit moment is het systeem een bureaucratisch oerwoud met verschillende geldstromen waardoor hulp te versnipperd wordt aangeboden en hulpverleningsorganisaties langs elkaar heen werken. Door de decentralisatie zou de hulp dichterbij de hulpbehoevenden komen: één verantwoordelijk bestuursorgaan (gemeente), één financieringsstroom, dus: duidelijkheid.

In Denemarken heeft men 7 jaar geleden hetzelfde traject gevolgd, men besloot daar de nadruk te leggen op interventie en preventie. De ingekochte zorg was zo goedkoop mogelijk, dit ten koste van de kwaliteit. Dit

betekende dat kinderen niet altijd de hulp kregen die ze nodig hadden, waardoor hun problematiek verergerde. Er moest dus extra geld beschikbaar gemaakt worden. Pas 4 jaar na de invoering in Denemarken zijn de kosten van uithuisplaatsingen in Denemarken verminderd. De kosten van preventieve zorg is gestegen, maar de kosten van intensieve zorg zijn sterk verminderd. Na 5 jaar begonnen de kosten af te nemen. Uiteindelijk toch een bezuiniging, en het systeem is er een stuk overzichtelijker geworden.

De nieuwe jeugdzorg in ons land lijkt weinig te leren van het Deense voorbeeld. Voor de Denen bleek 6 jaar onvoldoende voor een goede decentralisatie en Nederland gaat het in 1 1/2 jaar invoeren. Nederland stelt minder geld beschikbaar, terwijl door het Deense voorbeeld duidelijk zou moeten zijn, dat er geïnvesteerd moet worden om het systeem goed van de grond te krijgen.

Op het moment van dit schrijven, 7 maanden nadat het besluit is genomen in de Eerste Kamer, en 3 1/2 maand voordat de transitie een feit is, is het de vraag of en in hoeverre de gemeenten in staat zijn zich dusdanig van hun taak te kwijten dat de hoognodige hulp blijft geboden en dat men in staat is te onderkennen of de huidige geboden hulp wel de juiste hulp is.

Veiligheidshalve gaan daarom enkele gemeenten eerst maar in zee met de huidige bureaus jeugdzorg.

De Bureaus Jeugdzorg, die in het verleden maar al te vaak hebben laten zien onvoldoende toegerust te zijn te onderkennen of kinderen wel op de juiste manier werden geholpen door ze uithuis te plaatsen. Bovendien werd gedurende de uithuisplaatsing lang niet altijd dusdanige hulp verleend zodat de kinderen weer naar huis konden terugkeren. Hierdoor bleven kinderen veel te lang uithuis geplaatst en keerden zelfs nooit meer terug naar hun biologische ouders. Ze hadden slechte gebrekkige contactmogelijkheden met hun biologische familie¹, waardoor ze ook nog eens hechtingsproblematiek en gedragsproblematiek kregen. Kortom, door een jeugdzorgmaatregel, uitgesproken door een kinderrechtter die zich door ondeskundige medewerkers van bureau jeugdzorg laat inlichten, worden kinderen voor hun leven beschadigd. Zo zou jeugdzorg niet mogen zijn en het ligt dan ook voor de hand dat bezorgde gemeentes zouden zoeken naar een deskundiger jeugdzorg. Helaas is de gemeentebtenaar die jeugdzorg in zijn portefeuille heeft onvoldoende toegerust om te weten welke (specialistische) jeugdzorg er ingekocht moet worden. Je zou dan ook verwachten, dat gemeenten alles uit de kast halen om de benodigde informatie te krijgen om een goed beleid te maken en de hulp zouden inroepen van ervaringsdeskundigen: ouders, kinderen, familieleden en bepaalde beroeps-

groepen die met jeugdzorg te maken hebben (gehad). Uit de praktijk blijkt, dat slechts een enkele gemeente een "cliëntenbelang" met daarin een Jeugdplatform heeft. Mocht u toch willen proberen zelf iets in te brengen, dan zou u op de site van uw gemeente kunnen kijken of er een naast de WMO een cliëntenbelang is met een jeugdplatform. Mocht dat niet het geval zijn dan kunt u tijdens een commissievergadering van uw gemeente gebruik maken van de spreektijd (5 min). Wilt u van uw spreekrecht gebruik maken dan meldt u zich uiterlijk één dag van tevoren bij de griffier of de voorzitter van de vergadering (kan per gemeente verschillen). U kunt ook een brief sturen aan de gemeente. U adresseert de brief dan aan *het College van Burgemeester en Wethouders* en of *aan de Gemeenteraad van .....*. Op de stippeltjes vermeldt u uw gemeente. Van uw brief aan B&W ontvangt u een ontvangstbevestiging met een registratienummer en naam en telefoonnummer van de ambtenaar die uw brief in

- lees verder op bladzijde 4-

1) U hoeft maar jeugdzorg in te typen op youtube om daarvan diverse voorbeelden te zien. De vara ombudsman heeft in 2012 hiervan diverse voorbeelden getoond, de afleveringen zijn vrijwel allemaal op youtube bewaard (goed voorbeeld: [youtu.be/TSb8ONJrV1c](https://www.youtube.com/watch?v=TSb8ONJrV1c))

Desiree van Doremalen heeft ons toestemming gegeven dit stuk van haar hand op onze website te zetten.

Dit kunt u per mail en post naar uw gemeente sturen. Vul bij de puntjes uw eigen gemeente in. Deel dit aub massaal!

Mevrouw/Meneer .....

Adres .....

Telefoon: .....

E-mail: .....

College van
Burgemeester en Wethouders

Postbus .....

Postcode .....

Gemeente .....

Verzonden per mail en post

Betreft: WOB-verzoek privacy wijkteam
en *Een gezin, een plan, een regisseur*.

Mijn kenmerk: WOB-Gemeente

..... datum, ...-.....- 2014

Geacht College van B & W,

Onder verantwoordelijkheid van de gemeente ....., wordt aangaande de jeugdhulp gewerkt in een zgn. wijkteam. Met de komst van het wijkteam hangt samen het werken volgens het principe 'Een gezin, een plan, een regisseur'. Het principe van dit plan kan gelijkgesteld worden met het Electronisch Patiënten Dossier. De Eerste en Tweede Kamer concludeerden in april 2011, dat het Electronisch Patiënten Dossier niet geschikt is voor het uitwisselen van gevoelige gegevens. Met de introductie van *Een gezin, een plan, een hulpverlener* lijkt het er op dat de gemeente, via een omweg een elektronisch ouder kind dossier wil introduceren. Terwijl tot op heden niet voldoende is onderzocht of *Een gezin, een plan, een hulpverlener* voldoende privacy waarborgt bevat.

Rond het gebruik van *Een gezin, een plan, een hulpverlener* is inmiddels een brede maatschappelijke discussie ontstaan. Ouders, ICT-beveiligingsexperts en privacy-deskundigen stellen zich uiterst kritisch op t.a.v. de toegang tot de dossier, het delen, beveiligen en

opslaan van privacygevoelige gegevens.

Op grond van De Wet openbaarheid van bestuur verzoek ik u een aantal documenten te openbaren, die betrekking hebben op:

- De uitvoering van Privacy Impact Assessment (PIA) aangaande de wijkteams en het werken met privacygevoelige gegevens. Zonder gedegen PIA kunnen zich grote problemen bij gegevensuitwisseling voordoen die voorkomen hadden kunnen worden.

- De afschriften van de convenanten van de deelnemende partijen in het wijkteam. Toelichting: gemeenten kiezen veelal voor het inrichten van zogenoemde 'wijkteams' of 'buurteams' waarin verschillende organisaties samen 'hulp op maat' aan de inwoners gaan leveren. Regie voeren over het uitwisselen van gegevens is dan nauwelijks mogelijk.

- De manier waarop de gemeente deze convenanten heeft gesloten.

- Hoe de gemeente in de convenanten met de deelnemende partijen heeft vastgelegd hoe de samenwerking vorm krijgt, waaronder het gebruik van persoonlijke gegevens en de juridische verantwoordelijkheid.

- Hoe de bescherming van de persoonsgegevens in de wijkteams precies is geregeld.

- Hoe de gemeente de privacy protocollen binnen het wijkteam heeft opgesteld c.q. vormgegeven. Toelichting: de wettelijke regels en de gemaakte afspraken in het convenant met de zorgorganisaties dienen omgezet te worden in een privacy protocol of -reglement. Dit is een praktische handleiding voor de ambtenaren en hulpverleners waarin aangegeven staat welke gegevens wanneer wel en niet gedeeld mogen worden, met wie en op welke wijze. Ook staat daar in dat de hulpverlener of ambtenaar altijd actief toestemming moet vragen om gegevens te registreren of te delen (art. 8 Wet bescherming persoonsgegevens). Het gaat hierbij om het juridische "vrijwillige en geïnformeerde toestemming". Dit betekent dat er geen consequenties voor de hulpverlening mogen zijn als de cliënt geen toestemming geeft, maar ook dat de hulpverlener of ambtenaar openheid moet geven over waar de gegevens voor worden gebruikt en met wie de gegevens worden gedeeld (art 33-34 Wbp).

- Hoe de gemeente in het privacy protocol het recht op dossierinzage (art. 35 Wbp) van burgers heeft geregeld.

- Hoe de gemeente de procedure om gegevens te wijzigen of te verwijderen en om bezwaar te maken tegen gebruik

van gegevens (art 36-42 Wbp) heeft geregeld.

- Heeft de gemeente voorzien in de goedkeuring van het privacy protocol door het College Bescherming Persoonsgegevens? Zo nee, waarom niet.

- Hoe de gemeente denkt de vertrouwelijkheid van medische dossiers bij ambtenaren in te vullen? Kunnen ambtenaren gedwongen worden deze gegevens met derden te delen? Toelichting: ambtenaren verzamelen volgens de nieuwe wet medische gegevens. Daarbij is extra zorgvuldigheid nodig, omdat dit bijzondere persoonsgegevens zijn. Voor de zorg is daarom het medisch beroepsgeheim vastgelegd in een aparte wet, de Wgbo. De ambtenaren vallen daar nu en straks niet onder.

- Hoe de gemeente denkt de gegevens van de verschillende sociale domeinen gescheiden te houden? Toelichting: volgens de Wet bescherming persoonsgegevens mogen gegevens alleen verwerkt worden voor een concreet en gerechtvaardigd doel (art 7 Wbp). Gegevens mogen niet voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor ze verzameld zijn (art 9 Wbp). De gemeenten worden verantwoordelijk voor de uitvoering van drie wetten, te weten jeugdzorg, werk en inkomen, en maatschappelijke ondersteuning. Volgens de plannen van de minister kunnen gegevens van die drie gebieden bij elkaar worden gebracht om gezinnen zo goed mogelijk te 'helpen'. Alleen zijn gegevens over bijvoorbeeld werk en inkomen alsmede huurgegevens, nooit bedoeld om te gebruiken bij de jeugdzorg. Dat is dus een fundamenteel probleem met geldende wetsvoorstellen.

Met documenten bedoel ik niet alleen klassieke papieren gegevensdragers, maar onder andere ook databases, computerbestanden, audio-video-bestanden of correspondentie. Dat kunnen bijvoorbeeld rapportages, notities, gespreksverslagen, adviezen, memo's, agenda-afspraken, offertes, nota's, e-mails of anderszins gewisselde documenten zijn. Het gaat mij om alle versies zoals bij of onder u aanwezig.

Ik wijs de gemeente er op dat de wetgever verlangt de documenten ruim te interpreteren en gezien het feit dat we het hebben over gevoelige informatie, die op meerdere punten door het EVRM is beschermd, verzoek ik u ook die ruimhartigheid aan de dag te leggen.

Ik verzoek de documenten zoveel mogelijk digitaal te ontvangen en neem ze graag uitsluitend in die vorm aan. Mocht de gemeente dat weigeren en kosten willen rekenen dan verzoek ik de gemeente die weigering te motiveren. Indien de gemeente voornemens

is kosten te berekenen dan vraag ik de gemeente mij vooraf hierover te berichten met een inschatting van de kosten. In zo'n geval wil ik overwegen mijn verzoek om te zetten in verzoek tot inzage of mij bestuursrechtelijk hiertegen weren.

Indien de gemeente besluit de documenten te weigeren dan vraag ik subsidiair om een ambtelijk beperkte versie en meer subsidiair om een

samenvatting. Voorts verzoek ik de gemeente weigeringen per document te motiveren.

Daar waar documenten zich niet onder de gemeente bevinden, verzoek ik de gemeente om doorgeleiding van dit verzoek. Mocht dat inderdaad gebeuren dan ontvang ik daar graag een afschrift van. Mochten delen onduidelijk zijn dan ben ik uiteraard beschikbaar voor overleg.

Met vriendelijke groet,

.....

Jeugdbeleid

De nieuwe Jeugdwet en aansluitende richtlijnen, bevatten algemene deugdelijkheidsvereisten over:

- rechtsbescherming,
- bescherming persoonsgegevens,
- overleg en geïnformeerde toestemming van de burger/ouder/voogd/betrokkene/mantelzorger voor kinderen en jeugdigen.

Vraag: Waar vinden wij de drie bovengenoemde uitgangspunten terug in de onderliggende beleidsdocumenten op ambtelijk niveau, op het niveau van de uitvoerende instellingen en op de werkvloer waar betaalde jeugdhulp-medewerkers en de civil society inclusief het gezin elkaar aan de keukentafel spreken?
Antwoord: Tot nu toe bijna nergens.

Vraag: Hoe is het toezicht geregeld op de implementatie en handhaving van bovengenoemde voorwaarden voor vruchtbare samenwerking met het maatschappelijke

En bestook uw gemeentebestuur ook met dit door een donateur opgesteld stuk.

lijk middenveld?

In de onderliggende verordening, richtlijnen, protocollen etc. is de gelijkwaardige participatie van de burger, het gezin, nauwelijks terug te vinden. De verwachting is dat de beloofde verbeteringen lang op zich zullen laten wachten.

Antwoord: Een samenhangend beoordelingskader van implementatie van bovengenoemde rechten ontbreekt.

noemde rechten ontbreekt.

Vraag: Hoe wordt de implementatie en handhaving van bovengenoemd recht vanaf 1 januari gewaarborgd?
Antwoord: Met uitstel en beperking verantwoordingsplicht.

Vraag: Wie gaat de na 1 januari optredende problemen uit de oude situatie opvangen? Uit evaluaties en rapportages is bekend dat de Jeugdzorg anno 2013 zelf nog ernstige kinderziekten vertoonde. Onderzoekscommissies, de Inspectie, de Onderzoeksraad voor de Veiligheid, de Kinder Ombudsman, het Europese Hof ERVM, cliëntenorganisaties, media en de Volksvertegenwoordiging hebben dat bevestigd. Feitelijk is er sprake van ernstig achterstallig onderhoud aan het jeugdveiligheidsstelsel, in afwachting van een nieuwe beheerder.
Antwoord: Vermoedelijk in veel gevallen het gezin.

Vraag: Het afgelopen jaar is aandacht besteed aan de risico-analyse van het budgettaire aspect van de

transitie. Het inhoudelijke deel (outcome) van alle overheidsinterventies voor de jeugd is nog zeer weinig geëvalueerd. Vera Bergkamp heeft daarop aangedrongen in de Tweede Kamer. Hoe gaat het College de outcome monitoren?

Antwoord: Mogelijk een versterkte cliëntenvertegenwoordiging?

Vraag: Waar in de Kadernota wordt nader toegelicht welke risico's het gezin loopt?

Antwoord: De risico's op onvoldoende effectieve outcome worden rechtstreeks gedragen door de jeugdigen zelf in de vorm van ontwikkelingschade, de ouders en direct betrokkenen in zwaardere belasting van de opvoederstaak, en door de samenleving in de vorm van overlast en verlies aan talent.

Conclusie: Gezinnen voeren, ook in de visie van beleidsmakers, de regie over de veiligheid van hun kinderen. **Dat geeft hun het recht op passende voorzieningen om dat recht uit te kunnen oefenen.**

- *vervolg van bladzijde 2* -
De Transitie

behandeling heeft. De ambtenaar is verplicht uw brief in behandeling te nemen.

Brieven aan de Gemeenteraad worden geplaatst op de agenda van de gemeenteraadsvergadering en worden daarmee openbaar. Wilt u dit niet, dan moet u daarom

verzoeken in uw brief. De raad kan uw brief zelf beantwoorden maar ook vragen of de burgemeester of wethouder dat namens de raad wil doen. Sommige gemeenten

hebben een Ronde Tafel gesprek, daar kunt u aan deelnemen en zelf onderwerpen op de agenda zetten.

g.k.

het kan
altijd nog
gekkeler

1. Gezinsvoogd wil moeder thuis spreken op bepaalde datum. Moeder mailt dat het niet kan omdat dan verjaardag kind wordt gevierd. Gezinsvoogd vindt dat geen reden.

2. Gezinsvoogd wil kind spreken op bepaald tijdstip. Vader mailt dat het niet kan omdat kind niet op tijd terug zou zijn voor avondvierdaagse. Gezinsvoogd

vindt dat geen reden.

3. Gezinsvoogd wil de moeder en vader op een bepaalde datum spreken. De moeder mailt dat het niet kan i.v.m. haar werk en noemt een aantal andere mogelijkheden. Er komt geen reactie, het gesprek blijkt later gewoon doorgedaan te zijn. Boven het verslag staat: moeder is niet verschenen.

De Schriftelijke Aanwijzing (SA)

Wat is dat, wat mag het inhouden? En wat niet?

Mr Ir P.J.A. Prinsen

“Het is niet goed mogelijk een uitputtende opsomming te geven van mogelijke aanwijzingen”,

zo lazen we in 1995 in de Memorie van Toelichting (MvT) bij art. 258 (over de SA) in de wet Herziening van de Maatregel van Ondertoezichtstelling. Deze wet wijzigde laatstelijk de regels voor de OTS in het BW. Nu na 20 jaar, op 1 januari 2015, wordt het BW opnieuw gewijzigd door de wet Herziening Kinderbeschermingsmaatregelen.¹

De MvT bij de herzieningswet uit 1995 vervolgde:

“Er valt te denken aan de aanwijzing het kind een bepaalde cursus te laten volgen, bepaalde huisregels te handhaven, het kind een orthopedagogische behandeling te doen geven of het voor het kind noodzakelijk geacht contact tussen dit kind en een derde toe te laten. Evenzeer is denkbaar een aanwijzing aan een ouder om zich tijdelijk te onthouden van contact met een uithuisgeplaatst kind. [...]

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak merkt op dat het wetsvoorstel aan de gezinsvoogddij-instelling² [GVI, PP] geen beperkingen lijkt op te leggen [...] Als gevolg daarvan is onzeker of bij sommige aanwijzingen niet sprake is van algehele ontneming van het gezag van de ouder [...].”

De Staatssecretaris vond echter:

“De bevoegdheid tot het geven van aanwijzingen is in het wetsvoorstel mijns inziens echter voldoende beperkt doordat een aanwijzing het doel³ van de ondertoezichtstelling moet kunnen dienen”.

Let op die laatste woorden. We komen daarop terug als we de wet van 1 januari 2015 in ogenschouw nemen.

Kortom: we weten het niet. Maar betekent dit dat dan alles ook zomaar mag? Wat vinden ouders? Wat vindt de rechter? En hoe wordt het na 1 januari 2015?

Om enig inzicht te krijgen m.b.t. de boven gestelde vragen moeten we kijken naar de ontwikkeling van de wettelijke context: de ondertoezicht stelling (OTS).

Vóór 1995:

Vóór 1995 betekende een ondertoezicht stelling dat een kind rechtstreeks onder toezicht stond van de kinderrechter zelf. Onder diens directe leiding voerde een gezinsvoogd de OTS uit. In de praktijk bestond dat leidinggeven door de kinderrechter o.a. uit periodiek overleg⁴ met de gezinsvoogd en/of met de GVI. De wet omschreef de taak van de gezinsvoogd als: *“Hij dient de ouders van raad bij de verzorging en opvoeding, en tracht hen te overreden hiertoe het nodige te doen”.* (Art. 259 oud) Omgekeerd, wat de ouders betreft:

“Bij de verzorging en opvoeding van het onder toezicht gestelde kind moeten de ouders zich gedragen naar de aanwijzingen van de gezinsvoogd”. (Art. 260 oud). Waren de ouders de naar hun mening onnodige en arrogante inmenging van de gezinsvoogd in hun privéleven beu, dan konden zij zich bij gelegenheid van een verlenging van de OTS of tussentijds tot de kinderrechter wenden. Die bekrachtigde evenwel meestal het optreden van de gezinsvoogd – tot grote ergernis van de tot op het bot gefrustreerde ouders.

Uit grote onvrede van protesterende ouders met het optreden van gezinsvoogden is in 1990 KOG ontstaan. Dat is de overheid niet ontgaan:

1995: Herziening maatregel van Ondertoezichtstelling

Uit de Memorie van Toelichting bij de wet Herziening van de maatregel van ondertoezichtstelling die in 1995 van kracht werd:

“De ontwikkeling [...] gaat gepaard met een groeiend gevoel van onvrede bij met name ouders [...] over de onduidelijkheid over de positie die de kinderrechter ten opzichte van de gezinsvoogddij-instelling en tegenover hen inneemt. Men lijkt de kinderrechter nogal eens te ervaren als een verlengstuk van de instelling en ervaart de beslissingen die de kinderrechter neemt in geval van conflict niet altijd als onafhankelijke rechtspraak” Of dit de werkelijke reden was zal wel nooit bekend worden.

“De taken en bevoegdheden van de instelling worden in de artikelen 254-265 omschreven en de kinderrechter verliest de ambtshalve beslissingsbevoegdheden [en het directe contact met zijn OTS-pupillen, PP] die hij in het kader van het leiding geven had”.

De vaag geformuleerde “raadgevende” taak van de gezinsvoogd werd vervangen door:

“hulp en steun [...] teneinde de bedreiging van de zedelijke of geestelijke belangen of de gezondheid van de minderjarige af te wenden. Deze hulp en steun zijn erop gericht de met het gezag belaste ouder de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding zoveel mogelijk te doen behouden. Bij algemene maatregel van bestuur⁵ [...] kunnen regels worden gesteld omtrent de aard en de omvang van de hulp en steun.” (art. 257)

Het werd alleen maar erger

Die nieuwe omschrijving van de taak⁶ van de gezinsvoogd leek voor geen misverstand vatbaar. Maar het bleek een dode letter. Het optreden van gezinsvoogden van begin 90-er jaren, door ouders reeds ervaren als hemeltergende willekeur en door de wetgever erkend met de fundamentele herziening van de wet, verbleekt bij dat wat ouders anno 2014 beleven. Elke tekortkoming van ou-

ders kan worden uitvergroot tot proporties die dienen als grond voor OTS, voor een schriftelijke aanwijzing, ja zelfs voor uit huis plaatsing (UHP). En zijn er zo snel geen tekortkomingen van gewicht te vinden, dan worden ze niet zelden verzonnen.

De schriftelijke aanwijzing *“betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige”*, dient ter uitvoering van de taak van de gezinsvoogd om *hulp en steun te bieden gericht op het behoud van diens verantwoordelijkheid*, maar wordt niet zelden gebruikt om het tegendeel te bewerkten: van de ouder wordt soms verlangd dat hij/zij zich onderwerpt aan een (psychiatrisch) persoonlijkheidsonderzoek om de uitkomst daarvan tegen de ouder te kunnen gebruiken. Wanhopige ouders klagen over leugens en verzinsels in de rapporten van Jeugdzorg en misleiding van de rechter.

“Wij doen niet aan waarheidsvinding”

Jeugdzorgmanagers verwerpen zich tegen de beschuldigingen van leugens en verzinsels in rapporten. Niet met ontkennen van de beschuldiging, maar met een valse rechtvaardiging van hun omstrede rapporten,

1) Niet te verwarren met de nieuwe Jeugdwet, die ook op 1 januari 2015 van kracht wordt en die de wet op de Jeugdhulpverlening gaat vervangen.

2) Thans: BJZ, Bureau Jeugdzorg, de werkgever van de gezinsvoogden

3) Doel volgens art.257: “Deze hulp en steun zijn erop gericht de met het gezag belaste ouder de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding zoveel mogelijk te doen behouden”

4) Fruin 1936, art. 373-1: “minstens eenmaal in de maand”. Later is die vaste frequentie uit de wet geschrapt. Achter de schermen vindt het nog altijd structureel plaats. Dat is thans duidelijk in strijd met het in 1995 ingevoerde wettelijk beginsel van onafhankelijke rechtspraak!

5) De AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) is er nooit gekomen (zie Kst.32015 nr 7 p. 10).

6) D.i.: “de met het gezag belaste ouder de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding zoveel mogelijk te doen behouden”.

om zo de aandacht van de verwijten af te wenden. Dat gaat als volgt: Tegenover de beschuldigingen van leugens en verzinsels argumenteren zij: *“In het Jeugdrecht gaat het niet om waarheidsvinding. Waarheidsvinding hoort thuis in het strafrechtelijk bewijsrecht”*. en de rechter zegt het hen na. Maar ouders eisen helemaal niet: *“Doe aan waarheidsvinding”*; zij eisen: *“Stop met liegen, stop met vermijdbare onwaarheden!”* In het verweer van Jeugdzorg kan men de drogreden van de stropop herkennen: in plaats van in te gaan op het verwijt van de ouders (*“Jeugdzorg liegt”*) verdraait men dat verwijt tot: *“waarheidsvinding”* (de stropop) waar Jeugdzorg een handig argument tegen heeft (*“waarheidsvinding hoort in het strafrechtelijk bewijsrecht thuis”*). Met de stropopredenering heeft Jeugdzorg het publieke debat vergiftigd. Maar niet alleen het publieke debat, ook het debat in de rechtszaal. De integriteit van Jeugdzorg en de integriteit van de kinderrechter is in het geding.

De schriftelijke aanwijzing in de rechtspraktijk

Een bloemlezing:
In de jurisprudentie blijkt de SA inhoudelijk nauwelijks aan enige beperking onderhevig. Wèl wordt een SA vervallen verklaard als

hij gebruikt wordt in strijd met een nog van kracht zijnde rechterlijke beslissing, zoals een door de rechter buiten de OTS vastgestelde omgangsregeling of binnen de OTS/UHP vastgestelde contactregeling. Verder wordt de SA ook vervallen verklaard indien de rechter binnen de OTS een begeleide contactregeling met een ouder heeft vastgesteld en Jeugdzorg beperkt door middel van een SA het contact in ernstige mate omdat de begeleiding een te zware last oplevert. Dan maar onbegeleid, zo sprak de kinderrechter. Ook de SA waarin onmogelijke voorwaarden waren gesteld aan de omgangsregeling werd vervallen verklaard. Maar de SA waarbij de contacten tussen moeder en kind werden verminderd omdat de minderjarige inmiddels in een z.g. “perspectief biedend” pleeggezin was geplaatst, werd door de kinderrechter bekrachtigd. De redenering daartoe was dat de vermindering noodzakelijk was met het oog op het doel van de uithuisplaatsing. Jeugdzorg verklaarde namelijk dat er geen voornemen bestond tot beëindiging van de UHP (*“terugplaatsing”* in het perverse jargon van Jeugdzorg), zodat de minderjarige gewend moest raken aan zijn nieuwe opvoeders. Kritiek op deze uitspraak: hier is het doel van de OTS geweld aangedaan. Door een kind

in een “perspectief biedend” pleeggezin te plaatsen smokkelt Jeugdzorg een valse doelstelling binnen. Of een ouder uiteindelijk ontheven moet worden moet een beslissing van de rechter zijn. Daar mag Jeugdzorg niet op vooruit lopen met zulke, niet op de wet gebaseerde, constructies als “perspectief biedend pleeggezin”. De kinderrechter mag daar niet in mee gaan. Er is nog een heel andere categorie waarin de SA een dubieuze rol speelt. Namelijk in de categorie waarin ouder en kind verplicht worden zich te onderwerpen aan een klinische opname in een gezinspsychiatrische kliniek van GGZ om een mogelijke “terugplaatsing” (beëindiging van de uithuisplaatsing is de enige juiste term!) van de kinderen te onderzoeken. Met recht en reden kan men dit ‘misbruik van de psychiatrie’ noemen.

1 januari 2015

Per 1 januari 2015 gaat er iets veranderen met betrekking tot de vraag waarover een SA wel of niet mag gaan. Artikel 263 gaat luiden: *“De stichting kan ter uitvoering van haar taak schriftelijke aanwijzingen geven betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige. Zij kan dit doen indien de met het gezag belaste ouder of de minderjarige niet instemmen met, dan wel niet of onvoldoende medewerking verlenen aan de uitvoering van het plan, bedoeld in*

artikel 13, derde lid, van de Wet op de jeugdzorg of indien dit noodzakelijk is teneinde de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige weg te nemen.”

De verwijzing naar het plan in de Wet op de Jeugdzorg zal gewijzigd worden in het overeenkomstige plan in de nieuwe Jeugdwet. Primair moet de SA dus gebaseerd zijn op het niet instemmen met of het niet meewerken aan het hulpverleningsplan (HVP). Reeds bij het opstellen van het HVP moeten ouders er op toezien dat het plan concreet, zonder vaagheden, vorm krijgt. Is dat voldoende concreet, dan wordt bij een eventuele latere SA duidelijk wat er in concreto toegelaten is als inhoud van een SA. Zoals helaas met alle regels in het Familie- en Jeugdrecht waarin rechten van ouders beschreven worden, is ook hier voorzien in een ultieme ontsnappingsclausule voor Jeugdzorg: indien aan de ouder geen aan het HVP te ontlenen verwijt gemaakt kan worden, dan kan de gezinsvoogd altijd zijn toevlucht nemen tot de stelling dat de SA noodzakelijk is teneinde de concrete bedreiging weg te nemen. Die bedreiging moet dan echter wel concreet gemaakt worden. Is er reden voor optimisme? Nee. Er is extra reden voor waakzaamheid.

tips voor ouders

1. Als u in een wachtkamer bent van bijvoorbeeld Bzj of de RvdK, zeg dan niets tegen elkaar dat heel Nederland niet zou mogen horen. Donateurs vertellen ons dat er soms opname-apparatuur hangt of aan de onderkant

van de tafel geplaatst is.

2. Neem zelf altijd alles op. Ook als er aan de muur of op de website staat dat het verboden is, dat het een strafbaar feit is, opnemen! Het mag gewoon. Een gesprek waaraan u zelf deelneemt mag u opnemen. Stop het opname-apparaatje maar in uw tas of in het zakje van uw overhemd. Uw kinderen zijn te belangrijk om u op dit punt te laten intimideren.

3. Stuur na elk gesprek een overzichtje van de gemaakte afspraken naar de functionaris met wie u de afspraken hebt gemaakt. Schrijf eronder bijvoorbeeld: als ik over 10 dagen niet van u heb gehoord op welk punt ik mij vergis, betekent dat dus

dat u akkoord gaat met de afspraken zoals ik hier heb weergegeven.

4. Stuur uw post per gewone brief en per e-mail. Niemand zal durven zeggen dat die albei niet zijn ontvangen.

5. Informeer of uw gezinsvoogd e-mails tot het dossier rekent. Als dat niet zo is, vraag dan een papieren, ondertekende, brief van alles, ook van e-mails aan de andere ouder.

6. BJAA, nu JBRA geheten, heeft het dossier afgeschafte. Andere organisaties zullen wellicht volgen. De Hoofdinspecteur Jeugdzorg heeft KOG geschreven, dat in de gezinsplannen te zien moet zijn van welke informant informatie afkomstig is en

dat deze informant akkoord gaat. Als het in uw geval niet zo is, hoort de Inspectie dit graag.

7. Sommige bureaus jeugdzorg weigeren een advocaat als vertrouwenspersoon. Zeg dan: niet deze vertrouwenspersoon, dan geen gesprek. Houdt men voet bij stuk, dan doet u dat ook. En dien een klacht in bij de klachtencommissie.

8. Het kan zijn dat de gezinsvoogd ook uw kinderen die geen ots hebben wil spreken. “Wij doen dat tegenwoordig altijd.” “Niet in dit gezin.” Als u het niet wilt, staat u het niet toe.

9. Blijf altijd rustig en beleefd, ook al moet u daar een pilletje voor slikken.